

MEANDER

Colofon

Natuurpunt

Natuurpunt, vereniging voor natuur en landschap in Vlaanderen, telt meer dan 88.000 gezinnen als lid. De vereniging stelt zich tot doel om de natuur te beschermen door aankoop en beheer van natuurgebieden en door beïnvloeding van het overheidsbeleid inzake natuurbehoud en ruimtelijke ordening. Natuurpunt is eigenaar en beheerder van 20.000 hectare natuur, verspreid over ruim 500 terreinen in heel Vlaanderen. Daarnaast wil de vereniging ook een voortrekkersrol vervullen op het vlak van natuurstudie en natuur- en milieueducatie.

Lid worden

Door overschrijving van 24 euro op rekening
BE17 230 00442 3321 met vermelding 'nieuw lid'.

Als lid ontvangt u automatisch het nationaal contactblad 'Natuurblad'. Extra abonnementen: Natuur.focus (natuurstudie en -beheer) en Natuur.oriolus (vogelstudie), afzonderlijk elk 8,5 euro, beide extra abonnementen 14,5 euro.

Meander

Meander is het gratis driemaandelijks contactblad voor de leden van Natuurpunt in de afdelingen Balen-Nete, Geel-Meerhout, Ham en Netebronnen (Dessel-Mol). Andere geïnteresseerden kunnen een jaarabonnement op Meander nemen door overschrijving van 8 euro op rekening BE31 001 56350 0055 van Meander. De Meander is gratis te raadplegen op www.issuu.com/meanderland, Oplage: 2.000 exemplaren

Redactie

An Gijs, Jef Sas, Frans Emmerechts, Jeannine Simonis, Marc Verachtert, Jan De Schepper, Tom Schildermans, Goedele Reyniers, Jan Albrecht.

Contact / v.u.

An Gijs, Weidestraat 11, 2490 Balen, tel. 014-32 28 53,
mail: an.gijs@gmail.com

Giften

Giften voor de aankoop van natuurgebieden in de regio Meanderland zijn welkom op rekening 293-0212075-88 met vermelding van de naam en het nummer van het project dat je wenst te steunen:

3770 - Grote Netewoud
7703 - Keiheuvel (Balen)
7709 - De Maat (Mol)
7067 - Zammelsbroek (Geel)
7088 - Neerhelst (Geel)
7118 - Griesbroek (Balen)
7725 - Buitengoor en Vleminksliep (Mol)
7734 - De Vennen (Balen)
7736 - Malesbroek (Geel/Meerhout)
7739 - Molse Nete (Balen/Mol)
7763 - Belsbroek-De Vlooyen (Geel/Meerhout)
7769 - Breeven (Geel)
7779 - Scheppelijke Nete (Mol/Balen)
7783 - Zelguis (Geel)
7784 - De Bleken (Mol)
8810 - De Rammelaars (Ham)
8874 - Veldhovenheide (Ham)

Contactpersonen afdelingsbesturen

Afdeling Netebronnen

Secretaris: Jef Sas, 014-31 26 57
www.natuurpuntnetebonnen.be

Afdeling Balen-Nete

Secretaris: Tom Schildermans, 0473-66 10 99
www.natuurpuntbalen-nete.be

Afdeling Geel-Meerhout

Secretaris: Louis Pals, 014-58 97 80
www.natuurpunt.be/geel-meerhout

Afdeling Ham

Secretaris: Frans Hoes, 0472-57 75 15
www.natuurpuntham.be

JNM

Contact: Steven Smeets
e-mail: stevensmeetsjnm@gmail.com
www.jnm.be

Met dank aan onze fotografen

Marc Verachtert, Jef Eykmans, Paul Wouters, Marianne Horemans, Frans Emmerechts, Jan Mangelschots, Roger Geudens, Jan Albrecht

Coverfoto's: Malesbroek Kempense Heidelibel © Jef Eykmans, Sinaasappelspin © Paul Wouters/Marianne Horemans
foto colofon: © Jan Albrecht,

Op alle foto's rusten auteursrechten. Voor de gegevens van de fotografen kunt u contact opnemen met de redactie.

Deadline teksten volgende Meander:

Vrijdag 16 mei 2014 bij an.gijs@gmail.com

Verschijsning: eind juni 2014

Inlichtingen voor het leveren van tekst en beeld:
an.gijs@gmail.com

Eekhoorn op het menu

Enigszins verbaasd las ik recent dat de chef-kok van Restaurant 't Konijntje in Kluisbergen eekhoorn op het menu had geplaatst. Nog meer verbaasd was ik toen bleek dat het plan werd afgevoerd omdat...de man en zijn familie met de dood werden bedreigd.

Misschien kan hij als alternatief 'waterkonijn' serveren... maar die zijn zo zeldzaam geworden dat dit ook al niet meer kan.

Gelukkig kan Natuurpunt regio Meanderland hem uit de nood helpen: wij gaan kikkerbiljetjes leveren. Vooraleer je afhaakt en je lidmaatschap opzegt: 't zijn biljetjes van de brulkikker. Die 'gasten' zijn we liever kwijt dan rijk! Maar als ze smaken zoals ze eruitzien dan zijn ze niet te (vr)eten.

Maar voor de rest zijn we echt wel vreedzame lieden hoor! In Geel – Amerikalaan zijn we erin geslaagd om via de stad Geel een (tijdelijk?) verkeersverbod te bekomen om een 'slachtoffervrije' paddentrek te krijgen. Na jaren van vruchtbaar vrijwilligerswerk van onze paddenwerkgroep is dit een verademing, ware het niet dat automobilisten het aandurven de afsluiting te negeren. Bijgaande foto van de eerste doodgereden pad op de Amerikalaan in 2014 getuigt hiervan. Er werden dan maar betonnen buizen achter de waterbakken geplaatst. Kijken of dat wel werkt...

Trouwens die vrijwilligers hebben over de laatste 10 jaar maar liefst 27.567 padden veilig over die Amerikalaan gebracht (met een piek van bijna 6000 exemplaren op één jaar)! Het is één van de belangrijkste 'hotspots' in Vlaanderen voor paddentrek. Dus er mocht wel eens een duurzame oplossing aangebracht worden... Ook in Voort en in Wilders is er nog een vrijwilligersploeg actief. Bedankt mannen en vrouwen!

En wat die 'eekhoorns op het menu' betreft: het gaat over de grijze eekhoorn die de inlandse rode eekhoorn in Engeland massaal heeft verdrongen. Een firma heeft er zich gespecialiseerd in het vangen van die exoten om het vlees dan in de handel te brengen. Misschien omstreden en niet door iedereen gesmaakt... maar ja. Eekhoorns blijven immers een aaibare soort en dat maakt zoiets maatschappelijk moeilijker haalbaar. (Maar doodsb bedreigingen uiten niigt wel naar extremisme, lijkt me). Ook voor deze soort hebben we een 'hotspot' in Geel: de actie 'dieren onder de wielen' (waar je op de website melding kan maken van verkeersslachtoffers) heeft uitgewezen dat in Kievermont (vlak bij de Amerikalaan – puur toeval) een drukke oversteekplaats voor eekhoorns is (de rode!). En Kievermont is een sluipteg... met alle gevolgen van dien. En dus gaan we er een eekhoornbrug plaatsen! Een eenvoudige (dikke) koord kan soelaas brengen. Ervaring leert dat die dieren na enkele maanden inderdaad van zo'n geïmproviseerde brug gebruik maken!

En wat die waterkonijnen betreft: zo werden in de streek muskusratten ook wel genoemd. Stropers verkochten het vlees ook al eens als konijnenvlees, vandaar. Ze werden ondertussen in Vlaanderen quasi uitgeroeid.

MARC VERACHTERT

Voorzitter afdeling Geel-Meerhout

Foto: ©Marc Verachtert

SPINNEN IN DE VERF GEZET

De meeste mensen denken bij spinnen aan saaie vieze bruine of zwarte beesten. Nochtans kunnen spinnen alle kleuren van de regenboog hebben en zijn ze niet alleen zeer nuttig maar ook fascinerend en boeiend. Zo is bijvoorbeeld het mannetje van de Lentevuurspin (*Eresus sandaliatus*) prachtig rood gekleurd, de Sinaasappelspin (*Araneus alsine*) fel oranje van kleur en de Tijgerspin of Wespspin (*Argiope bruennichi*) mooi gekleurd met geel-zwart-witte strepen.

Hoe komt het nu dat spinnen vaak schitterend gekleurd zijn en waartoe dienen deze kleuren? Kleuren kunnen ontstaan door pigmenten in de huid, schubben of haren op de huid of door reflecterende kristallen (guanine) die zich onder de huid van de spin bevinden. Veel pigmenten die de kleuren bij insecten veroorzaken zijn bij spinnen nooit gevonden wat nog eens onderstreept dat spinnen niet behoren tot de insecten maar een aparte groep vormen binnen de geleedpotigen. Een spinnenlichaam bestaat uit twee delen (dat van een insect uit drie), een voorlichaam (prosoma) en een achterlichaam (opisthosoma). Bij vele spinnen is de grondkleur van hun achterlichaam niet bruin, zoals vaak gedacht wordt, maar eigenlijk

min of meer doorzichtig. De speciale manier waarop spinnen afvalstoffen in hun lichaam verwerken waarbij guaninekristallen gevormd worden, heeft een invloed op de kleuren die we zien. Als de spinnenhuid weinig pigment bevat, zijn de guaninekristallen in de darmblindzakken, zichtbaar in de vorm van witte vlekken. Heeft de spinnenhuid wel veel pigment, dan vormt deze guanine een reflectielaag in de huid waarmee de spin prachtige kleuren kan krijgen.

De Marmerspin (*Araneus marmoreus*) en de Vierplekwielwebspin (*Araneus quadratus*) behoren net als de Kruisspin (*Araneus diadematus*) tot de Wielwebspinnen (*Araneidae*) en kunnen zeer kleurrijk zijn.

In de herfst verkleuren kruisspinachtigen vaak rood of bruinrood waardoor ze beter gecamoufleerd zijn. Sommige spinnen kunnen hun kleur zelfs actief aanpassen aan hun omgeving. Een typisch voorbeeld hiervan is de Gewone kameleonspin (*Misumena vatia*) die geel of wit kan zijn naargelang de bloem waarop ze vertoeft. Sommige spinnen, zoals de Wesp spin, hebben felle kleuren als waarschuwing voor aanvallers. Vele vogels kennen de kleurencombinaties in de natuur die duiden op gevaar om op te eten (vieze smaak, giftig, stekende angel, irritatie etc.) en worden gewaarschuwd bij kleurpatronen als geel-zwart, rood-zwart of geel-rood-zwart.

Spinnen zijn dus verre van altijd die donkere, somber uitziende wezentjes die mensen wel eens angst inboezemen.

PAUL WOUTERS EN MARIANNE HOREMANS

Ecologische werkgroep Meanderland

Tekstrevisie en aanvullingen: Koen Van Keer, ARABEL & Natuurpunt Studie

alle foto's: © Paul Wouters en Marianne Horemans:
van links naar rechts, boven naar onder

Lentevuurspin(m)

Vierplekwielwebspin

Marmerspin (vrouw)

Tijgerspin(v)

Sinaasappelspin(v)

Vierplekwielwebspin oker (v)

Vierplekwielwebspin (v)

Marmerspin

Marmerspin(v)

Meander zoekt versterking Lezers van Meander,

Sinds een jaar nu zorg ik voor de vormgeving van de Meander. Het is fraai om te zien hoeveel schitterende beelden, interessante wetenswaardigheden en artikels iedere uitgave opnieuw vanuit de afdelingen bijeenkomen. Ik hoop dat alles goed leesbaar is en prettig oogt.

Nu neemt goed werk wel redelijk wat tijd in beslag. Daarom zou ik de klus met meer mensen willen delen, zodat de Meander nog mooier kan worden.

We zijn nu op zoek naar vrijwilligers die praktische kennis hebben van:

- algemeen DTP, grafisch ontwerp, beeldbewerking
- Indesign
- Illustrator
- Photoshop, Lightroom.

Lijkt het je leuk en heb je tijd om 2 tot 4 keer per jaar mee te werken aan de vormgeving van de Meander, neem dan contact op met iemand van de redactie.

JAN ALBRECHT

Redactie secretariaat: an.gijs@gmail.com

Redactie algemeen: meanderlander@gmail.com

Het Jagershof

Waterstraat 43, 2400 Mol

OPEN:

Vanaf 10 uur, woensdag gesloten
Van 15 oktober tot Pasen:
dinsdag en woensdag gesloten.

De plek waar u rustig kunt
genieten van allerlei lekkernijen
en dranken in een gemoedelijke
en gezellige sfeer.

Voor inlichtingen en reservaties:

tel. 014/43 60 73

www.taverneheljagershof.be

Sluizencomplex bedreigt libellen

De 53 libellensoorten, waarvoor de natuurgebieden Scheps en de Most in Balen en de Maat en den Diel in Mol internationaal bekend zijn worden bedreigd door de toekomstige aanleg van het sluizencomplex. De Kempense heidelibel is mogelijk al verdwenen.

Natuurgebieden verliezen al Kempense heidelibel

'Vorig jaar heb ik geen enkele Kempense heidelibel in Mol en Balen gezien', zegt Peter Vanderschoot van de libellenvereniging Vlaanderen. 'Ook op Europees vlak gaat deze soort zienderogen achteruit.'

De libellen van de Kempense heidelibel leggen hun eitjes in ondiepe plassen met lage oevers, die in de winter opdrogen en in de zomer water bevatten. Omdat het water snel opwarmt, kunnen de larven in enkele maanden tijd libel worden. Aangezien dit soort plassen bijna niet meer bestaat, verdwijnen ook de Kempense heidelibellen.

'In Scheps in Balen is de soort al definitief verdwenen en ik vrees ook voor de Maat en den Diel', zegt Peter Vanderschoot. Toch laten Natuurpunt en de Libellenvereniging Vlaanderen de moed niet zakken. 'Vorig jaar hebben we de beheerders van natuurgebieden samengeroepen om hen te informeren over de noden van de Kempense heidelibel, dit jaar zullen we kunstmatige plassen in den Diel en de Maat aanleggen. Aangezien er nog Kempense heidelibellen gespot zijn in het Hageven in Neerpelt, hopen we dat ze zullen uitzwermen naar de Antwerpse Kempen. Maar daar stopt het niet bij, om de libellen te beschermen is er nog heel wat bijkomend onderzoek nodig naar het leefgebied.'

Industrialisering

Niet alleen de Kempense heidelibel is bedreigd, ook andere libellensoorten worden bedreigd door de groeiende industrialisering. De gemeente Lommel wil het sluizencomplex aan de Blauwe Kei zodanig aanpassen dat dit effecten zal hebben op de waterpiegel in het nabijgelegen natuurgebied de Maat en den Diel. Zo zal het kanaal Bocholt-Herentals dieper en breder worden. 'De aanleg van een nieuw sluizencomplex zal sowieso invloed hebben op de waterhuishouding in de nabijgelegen natuurgebieden', zegt Jorg Lambrechts van Natuurpunt. 'We vrezen dat na de aanleg van dit complex bepaalde zeldzame libellensoorten op termijn zullen verdwijnen uit Mol.'

SASKIA VAN GESTEL

(Het Nieuwsblad, 14 januari 2014)

foto's: Kempense heidelibel, Bandheidelibel ©Jef Eykmans
kaart: schets van gepland kanaal (rood) en sluizencomplex (bruin)

Malesbroek en Wilders zijn toponiemen die Gelenaars welbekend zijn of minstens bekend in de oren klinken. Maar dat ze een 'natuur-reservaat' zouden zijn... Het unieke gebied kreeg in 1978 op het gewestplan nochtans een overwegend 'groene' bestemming als natuurgebied en in 1985 werd een deel ervan daarenboven beschermd als landschap omwille van zijn natuurwetenschappelijke en esthetische waarde...

Malesbroek en Wilders

Een stukje Grote NeteWoud

In 1996 startte de afdeling Boven-Nete van de natuurvereniging Natuurreservaten vzw er een aankoopproject. In de praktijk waren ze de eerste jaren vooral werkzaam in het gebied tussen Winkelomheide, de Nete en het Albertkanaal. Het is de buurt van het Kwalijkzeg. Daar, tussen de Scheplakens en de Nete hadden de Boven-Neters al gauw 10 hectare in beheer (en gedeeltelijk ook in eigendom). Ze slaagden daarin met financiële steun van overheidswege en met de opbrengst van eigen activiteiten. Hun domein omvatte een grote verscheidenheid aan biotopen, met zeldzaam geworden planten, zoals wateraardbei en veenpluis, en al even uniek geworden vogelsoorten als de blauwborst, de helblauwe ijsvogel en de roodborsttapuit. Het domein werd later, vooral door opvolger Natuurland, nog sterk uitgebreid. In 2012 had de vereniging er 63 hectare in beheer.

Hoe was het vroeger?

Malesbroek is de naam van een gebied langs de Grote Nete, in het zuidoosten van de stad, langs de weg naar Diest, nog vrij dicht bij het centrum. In oude documenten heette het 'gemeyn maloisbroek', naar Lijsbet van Malois, de vrouw van Jan Van Oostvorst, die in de vijftiende eeuw het leenhof van Malois bezat. Wilders, verderop langs de Grote Nete, heette in 1434 'Willaerts', een synoniem van 'wildernis'. De naam duidt op land dat met dicht struikgewas begroeid was (on-doordringbaar broekbos) of op een heidewildernis waarop moer of turf gestoken werd. Kwalijkzeg, in 1426 'Coelfzegge', is afgeleid van 'kolkzegge'. Kolk evolueerde tot kwalijk. Het was een diepe plaats in het water waar kolven (lisdoden) groeiden.

De Ferrariskaart van 1777 toont een gewijzigd beeld: in de vallei van de Grote Nete hadden de broekbossen plaats gemaakt voor vochtige, bloemenrijke hooi- en weilanden, met een onvolledige verkaveling aan de randen. Dit wijst op een slechts matige benutting als landbouwgrond. Ten noorden van de vallei lagen overwegend akkers. Ten zuiden ervan en in het interfluvium met de Molse Nete situeerden zich heidegebieden. Het gebied ten zuiden van de Grote Nete behoorde tot de grotere Heide van Eindhout. Bewoning was schaars in heel het gebied. Tot bij het begin van de negentiende eeuw zou de Winkelomseheide trouwens zo goed als onbewoond blijven. Slechts enkele uitgestoten leefden er in armoedige hutten. Vaak zonder toelating ontgonnen ze kleine delen van de gemeenteheide.

Militaire kaarten van bijna honderd jaar later (1870) tonen

aan dat het gebied ondertussen grotendeels in ontginning werd genomen. De stuifduinen waren nog grotendeels bedekt met heide, maar sommige werden al bebost met naaldhout. De centrale delen werden gebruikt als grasland. Ze besloegen meer dan de helft van het gebied. Op de wat hogere delen lagen akkers. Ook was er duidelijk een systematische ontwatering gebeurd: aan de Grote Nete is een slotensysteem zichtbaar. Rond 1850 begon de ontginning van veen. Op de kaarten staan al enkele kleinere veenputten getekend.

Het winnen van veen in wat nu de grote vijver van het Malesbroek is - de Lange Zille - begon omstreeks 1900. Op latere stafkaarten breidt het aandeel grasland uit, raken de meeste duinen volledig bebost, vooral met naaldhout en worden de veenputten groter.

In Wilders en Winkelomheide werd omstreeks 1900 ook ijzererts ontgonnen. De opbrengst was echter laag. Ondanks deze ontginningen bleef de bewoning schaars. Na 1950 nam ze wel toe maar het gebied bleef dunbevolkt.

Nu bestaat het Malesbroek met omgeving uit een afwisseling van open water, brede rietkragen, lage moerasvegetaties, hooilanden en elzenbroekbossen. Het meest kenmerkend zijn de verlandingsvegetaties. Ze zijn soms erg verraderlijk door het voorkomen van drijftillen. Ten zuiden van de Scherpenbergenloop, naast Steenberg, ligt de noordelijke arm van een paraboolduin, gevormd door stuifzand. De omgeving van de Lange Zille wijzigde sterk door de ingebruikname als recreatiegebied en door de aanplanting van allerlei soorten uitheemse bomen en planten. In Wilders bleef de oorspronkelijke kleinschalige structuur grotendeels bewaard. De indeling van de percelen is er nog steeds vergelijkbaar met deze in het begin van de twintigste eeuw. Men vindt er de resten van het laagveengebied en meer naar het noorden rietland en wilgenbroekbos. In Winkelomheide

daarentegen nam de bebouwing sterk toe en ging ze een groot gedeelte van de zandruggen verstoren. Een groot deel van het laagveenmoeras werd er in de jaren zeventig door de stad opgehoogd met huishoudelijk afval. Nadien werd dat afgedekt met een laag teelaarde. Later werden de betrokken percelen gebruikt als weiland en als maïsakker.

Fauna en flora in het gebied

Reeds in de jaren zestig en zeventig van de twintigste eeuw werd in het gebied naar vogels gekeken. De 'kuilen', ontstaan door turfontginning, waren al grotendeels omgevormd tot grotere en kleinere, voedselrijke visvijvers. Die trokken tal van vogels aan die soms zeer zeldzaam waren. De zeldzaamste waren ongetwijfeld de woudaapjes: kleine, schuwe reigertjes waarvan slechts een honderdtal paartjes broedden in heel België. Vooral 's avonds waren ze actief en kon men ze in het Malesbroek waarnemen. Boven de vijvers kon men oeverzwaluwen schichtig zien cirkelen terwijl ze talrijke vliegjes en mugjes vingen. Ze broedden in lange gangen in een zandafgraving, gangen die ze met hun kleine klauwtjes zelf boorden. Van de eveneens zeldzame ijsvogel broedden er meestal drie paartjes. Vaste, meer 'gewone' broedvogels waren torenvalk, waterral, watersnip, dodaars, grauwe vliegenvanger, blauwborst, nachtegaal, rietgors, bosrietzanger en tuinfluiter. Andere, eerder sporadische waarnemingen waren die van visarend, grote stern en kwak.

Bij de planten kwamen in de jaren tachtig nog kleine lisdode, grote boterbloem, grote ratelaar, dopheide, struikheide, gagel, klokjesgentiaan en beenbreek voor; naast andere die ook nu nog de grote natuurwaarde van het Malesbroek uitmaken: blaaszegge, zandzegge, snavelzegge, buntgras, bosbies, holpijp, wateraardbei, borstelgras, waternavel, zomprus, veldrus, tormentil, blauwe knoop, dotterbloem, echte koekoeksbloem, pinksterbloem, moerashertshooi, valeriaan en grote egelskop.

Er groeien ook verschillende mooie korstmossen in het gebied: gewoon kraakloof, open rendiermos, rood bekermos, rode heidelucifer, kopjes-bekermos en gevorkt heidestaartje. In functie van de eerste aankopen die Natuurreservaten vzw deed op het einde van de jaren negentig werd de fauna er grondig geïnventariseerd. Bij de zoogdieren vielen ree, rode eekhoorn, egel, haas, steenmarter en een zestal soorten vleermuizen op. Bij de vissen die in de vijvers en de beekjes zwommen vond men kleine modderkruiper, riviergrondel, bermpje en winde, naast meer algemene soorten als karper, voorn, aal, snoek, zeelt en baars. Bij de amfibieën maakten gewone pad, bruine kikker, groene kikker en kleine watersalamander de dienst uit. Verder vond men 7 soorten sprinkhanen, 24 soorten dagvlinders en 20 soorten libellen waaronder de zeldzame Kempense heidelibel. De streek had ook nog een grote aantrekkingskracht op vogels. In heel het gebied broedden 79 soorten. Naast de reeds genoemde soorten van 20 tot 30 jaar vroeger waren de rode lijst-soorten sprinkhaanzanger, roodborsttapuit, wielewaal en boomleeuwrik nog aanwezig. Door de verdroging van het gebied en het verdwijnen van de grote rietkragen waren de woudaapjes echter verdwenen. Blauwborst en sprinkhaanzanger waren al sterk in aantal gedaald en ook de boomleeuwrik was al enkele jaren niet meer tot broeden gekomen. Wespen-

dief deed het dan weer beter en in de winter waren steeds veel tafeleenden, wintertalingen, watersnippen, pijlstaarten, kramsvogels en koperwieken te gast op en rond de vijvers in de omgeving van de Lange Zille.

Van 2007 tot 2011 werd op een route in het deelgebied Wilders aan broedvogelinventarisatie gedaan. Men telde er een 20-tal broedvogelsoorten met een maximum aantal broedgevallen van 122. De top vijf waren tijtjaf, zwartkop, roodborst, winterkoning en grasmus.

Beheer en toegankelijkheid

Natuurpunt, dat het gebied in 2002 van Natuurreservaten overnam, neemt zich voor om, naarmate het een voldoende aaneengesloten geheel van percelen in eigendom kan verwerven, de biodiversiteit en de natuurlijke processen in het gebied te beschermen en waar nodig te herstellen. Dit herstel moet zo gebeuren dat Malesbroek-Wilders zijn landschappelijke eigenheid behoudt. Waardevolle laagveen-graslanden en ruigtes dienen te worden in stand gehouden. In de hogere en dus drogere delen moeten landduinen en heischrale graslanden verder worden ontwikkeld. Vijvers dienen ingepast in een landschap van vijvers met rietkragen en verlandingsvegetaties. Op de meeste percelen moet echter het broekbos worden hersteld. De verschillende broekbostypen zijn voor Europa immers prioritair. Conform de Europese Habitatrichtlijn en het halen van de instandhoudingsdoelstellingen zal een groot moerasbos worden ontwikkeld. Deze beheersoptie past in een breder kader waarbij Natuurpunt in verschillende delen van de vallei van de Grote Nete in zijn reservaten streeft naar de ontwikkeling van kwaliteitsvolle broekbossen. Zo'n bossen bestaan hoofdzakelijk uit zwarte elzen en wilgen en herbergen een schat aan biodiversiteit. Op termijn moet zich zo een 'Grote NeteWoud' ontwikkelen... Verschillende open plaatsen in dit woud moeten zorgen voor een grote variatie aan biotopen en landschappen.

Tevens zal het gebied zo veel mogelijk worden opengesteld

voor zachte recreatie. De visie van Natuurpunt op toegankelijkheid is duidelijk: natuur voor iedereen. Dit houdt in dat natuurgebieden overal worden ontsloten waar de natuur dat kan dragen, zodat bezoekers van al het mooie in het reservaat kunnen genieten. Daarom zullen in het gebied op enkele plaatsen bijkomende wandelpaden worden aangelegd.

FRANS EMMERECHTS

Referenties

1. Cools K. 2007. Toponymie van Geel. Katholieke Universiteit Leuven. Faculteit Letteren. Subfaculteit taalkunde. Proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor in de taal- en letterkunde: Germaanse Talen. 1373p.
2. De Bont M. en T'Jonck G. 1977. Landschaps- en nederzettingsgeschiedenis. Geel van gisteren tot morgen. Lions Mol-Geel. 252.
3. Janssens K. 1996. Aankoopproject 'Malesbroek-De Hutten'. Van Nature Uit. Kontaktblad Geelse Natuurgidsen. jg.15. nr.4.17-18.
4. Laermans W., Kuppens M., Dirkx J. e.a. 2009. Malesbroek. Aanvraag tot erkenning van het natuurreservaat. Derde uitbreiding. Dossier Minaraad. Natuurpunt. 61p.
5. Luyten L. 1999. Het reservaat Malesbroek. Tussen Winkelomheide, de Nete en het Kanaal ligt een brok natuur. Nieuwsblad van Geel. jg. 146 nr. 49. 1,3.
6. Meesters L. 1994. Groen Geel. Op zoek naar landschappen. Rotary Geel. 24.
7. Van Doninck K. 1971. S.O.S – Natuur. Het Malesbroek. Nieuwsblad van Geel. jg. 118 nr. 17. 1.
8. Zie www.geelsevogelaars.be/tellingenbroedvogels.

Foto's:

Malesbroek ©Jan Albrecht
Wandelgroep Wilders, Klokjesgentiaan, Ijsvogel, Oranje Zandoogje, Extensieve begrazing Blonde d'Aquitaine, Torenvalkje, Riviergrondel, Kramsvogel, Malesbroek langs de Nete
©Frans Emmerechts
Wilders langs de Nete, Malesbroek ©Jan Albrecht

Kalmthoutse Heide Met Natuurpunt een dagje op verkenning

4 mei 2014

Aan weerszijden van de Belgisch-Nederlandse grens ten noorden van Antwerpen ligt een aaneengesloten brok natuur van bijna 6000 hectare: 'Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide'. Het is een landschap van heide, vennen en landduinen. Waar de bodem in de winter nat is en 's zomers ook vochtig blijft vinden we heel waardevolle vegetaties van natte heide. Planten als veenmos, klokjesgentiaan, veenpluis en snavelbies voelen zich er thuis. Door de toenemende aanvoer van voedingsstoffen uit de lucht is pijpenstrootje duidelijk in opmars. De overgebleven heidevelden worden nu gekoesterd als een zeldzaam cultuurlandschap. Het gebied behoort tot het Europees Natura 2000-netwerk. Beheerders en eigenaars, zowel overheden als particulieren, werken er aan een gezamenlijk natuur- en waterbeheer. In 2009 kocht Natuurpunt er het Stappersven en omgeving aan, het grootste ven in het Grenspark, waar altijd nogal wat vogels te zien zijn. De brilduiker heeft er gebroed. De landduinen, droge en natte heide, vennen en bossen vormen een ideaal leefgebied voor gladde slang, nachtzwaluw, boomleeuwerik enz. Een klein gedeelte van het gebied, de 'Boterbergen', is een parkbos met exoten. In de bloeitijd van de rododendrons komt dit parkbos wel tot zijn recht. We vertrekken om 8 uur op de parking van de Alma in Mol. We rijden (kostendelend) met eigen wagens en komen samen op de markt van Kalmthout omstreeks 9.15 uur. 's Middags picknicken we op de heide, weer of geen weer, er is immers geen eetgelegenheden in de omgeving.

Voor meer informatie: Jan De Schepper, 014/811253 of 0472/273344.

De Nieuwe Wildernis

18 april

V.C. De Kruierie in Balen

Na een eerste succesvolle filmvoorstelling in Mol...nu 'De Nieuwe Wildernis' in Balen! Natuurpunt Balen-Nete en het BC Grote NeteWoud bieden u de spectaculairste natuurfilm van de Lage Landen gratis aan! De film toont pure, woeste natuurpracht. De hoofdrolspelers zijn geen acteurs, maar dieren: extraverte Konikpaarden, oogverblindende ijsvogels, parmantige edelherten, een jong vossengezin... Dit zijn de Lage Landen zoals je ze nooit zag; in een oogverblindende familiefilm! Waar: V.C. De Kruierie, Bevrijdingsstraat 1, 2490 Balen.

Wanneer: vrijdag 18 april om 19u. U bent welkom in de foyer vanaf 18u. Inleiding: 19u- 19.10u, Film 'De Nieuwe Wildernis' (inclusief pauze): 19.10u – 21u, gelegenheid om iets te drinken: 21 – 22 uur: Gratis tickets (op naam) te bekomen aan de balie van VC De Kruierie te Balen en in het Bezoekerscentrum 'Grote NeteWoud' te Meerhout.

Info: wim.pauels@natuurpunt.be, tel: 014/213450

Activiteiten Meanderland

Maart

Zaterdag 29 maart

Nacht van de duisternis

Excursie in 'den donkere' door het Buitengoor., Mol Sterren en planeten kijken met de Molse sterrenkijvereniging Andromeda. Afspraak : 20.00u op Parking Ecocentrum De Goren, Postelsesteenweg 71, 2400 Mol. Einde : 23 u. Meer info : gids Frans Michiels, gsm 0472/563975 of duurzaamheidsambtenaar@gemeentemol.be

Zaterdag 29 maart

Werkochtend NP Ham

Vrijwilligers steken de handen uit de mouwen in natuurgebieden in Ham. Iedereen welkom! Afspraak: om 9 u, in principe aan het Natuur.huis De Rammelaars, Ham. Informeer bij: Info: beheer@natuurpuntham.be of www.natuurpuntham.be

Zondag 30 maart

Roofvogelexcursie over de Strimitten

naar De Wurft, Mol-Postel.

Op zoek naar baltsende Haviken en Buizerden (bij mooi weer !). Afspraak : 09 u. taverne De Witte Haas, Groesgoor 31, 2480 Dessel.-Witgoor. Einde : ca 12 u. Meer info : jefsas@skynet.be. Tel.: 014/312657 of gsm : 0499/346260

Vrijdag 4 april

Zwerfvuil opruimactie in het Buitengoor

Mol. Laarzen mee!

Afspraak : 09 u op parking Ecocentrum De Goren, Postelsesteenweg 71, 2400 Mol. Einde: 12 u

Geef een seintje aan Marianne Horemans en Paul Wouters, paul.wouters1@telenet.be of gsm: 0496/510279

April

Zondag 6 april

Buitenspeeldag en voorjaarswandeling Ham

en de opening 2014 van Natuur.cafe. De Rammelaars!

Kinderen bouwen een kamp in het bos, volwassenen mogen mee met de Voorjaarswandeling met gids. Verder Natuur.cafe met taart, koffie, drankjes, biobier van 13:00-18:00. Wandeling en kinderactiviteiten om 14:00. Natuur.huis De Rammelaars, Broekstraat z/n Ham. Info: www.natuurpuntham.be, Frans.Hoes2@telenet.be, 0472 577515 of Peter van Mol, 0485 535014

Maandag 7 april

Plantenwerkgroep Thalictrum

samen met Poelenwerkgroep Waterleven. Eerste bemonstering en waterplanten Vossenven in Geel-Bel. Afspraak Geel, Bel 210 om 14 u. 's Avonds van 18 tot 22 u determinatie waterdiertjes in Pastorie, Lichtaartseweg 200 Sint-Jozef Olen. Info: jeannine.simonis@telenet.be of 014/59 31 65.

Zaterdag 12 april

Poelenwerkgroep Waterleven

Om 9 u nemen van watermonsters Bel – Westerlo – Olens Broek. Om 13 u wateranalyse in het labo Dikberd 14 Herentals. Info: jeannine.simonis@telenet.be of 014/59 31 65.

Zondag 13 april

Kruidentocht in de Molse Netevallei

in Mol-Gompel

Leer voorjaarskruiden kennen en gebruiken o.l.v. een herboriste! Afspraak : 14 u parking kerk Mol-Gompel, Pastoor Vaesstraat. Einde ca. 16.30 u. Meer info: tamaravanaelst@yahoo.com

Vrijdag 18 april

Film De Nieuwe Wildernis

in Balen. Zie artikel elders in dit nummer. blz 12.

Zaterdag 26 april

Ecologische Werkgroep Meanderland

Monitoring percelen in natuurgebied De Rammelaars Ham. Afspraak: 09 u aan Natuurhuis De Rammelaars, Zwartenhoekstraat 1, 3945 Kwaadmechelen. Info : Marianne Horemans en Paul Wouters. paul.wouters1@telenet.be of gsm: 0496/510279

Zaterdag 26 april

Werkochtend NP Ham

Vrijwilligers steken de handen uit de mouwen in natuurgebieden in Ham. Iedereen welkom! Afspraak: om 9 uu, in principe aan het Natuurhuis De Rammelaars, Ham. Informeer bij: Info: beheer@natuurpuntham.be of www.natuurpuntham.be

Zondag 27 april

Lentewandeling Zammelsbroek, Geel

Lig jij ook wakker van de achteruitgang van de biodiversiteit? Wij werken eraan. Ook in het Zammelsbroek hebben we ambitieuze doelstellingen wat dat betreft: we willen er over enkele jaren terug de roerdomp ... Afspraak: kerk Geel-Oosterlo om 14 u. Einde rond 16.30 u. Meer info: Koen Thibau, tel. 0498/124729 e-mail: koenthibau@hotmail.com

Zondag 27 april

Dauwtrip in en rond De Maat, Mol

met lekker ontbijt achteraf in't Jagershof. Luisteren naar vroege vogels met als orkestmeester, de nachtegaal. Afspraak : 06.30u op parking taverne Het Jagershof, Waterstraat 43, 2400 Mol. Einde rond 09.00u. Ontbijt vanaf 09.15u. Inschrijven hiervoor aan 8,50€/persoon bij Jos van Het Jagershof tel: 014-436073 of bij Jef Sas , jefsas@skynet.be. Tel.: 014-312657 of gsm: 0499-346260 en dit voor 22/04/2014.

Zondag 27 april

Dotterbloemwandeling in de Vennen, Balen

Afspraak: 14 u aan voetbalterreinen FC Cools te Balen. Laarzen meebrengen! Info: Denis Mertens, 014/309065, denis.mertens@telenet.be.

Zaterdag 28 april

Plantenwerkgroep Thalictrum

en Poelenwerkgroep Waterleven
Eerste bemonstering en waterplanten ven grote wei Olensbroek. Afspraak Kerkplein Sint-Jozef Olen om 14 u. 's Avonds van 18 tot 22 u determinatie waterdiertjes in Pastorie, Lichtaartseweg 200 Sint-Jozef Olen. Info: jeannine.simonis@telenet.be of 014/59 31 65.

Woensdag 30 april

Nachtegalenwandeling op en rond De Maat, Mol

i.s.m. De Gagel
Op dit moment zijn deze vogels pas terug uit hun overwinteringsgebied en zingen ze volop! Afspraak : 19 u aan parking

Kleppende Klipper, Waterstraat 53, 2400 Mol . Einde: rond 22 u Info: de Gagel Swa Heylen 014/31 22 78 of NP-Netebronnen: jefsas@skynet.be ; 014/31 26 57

Donderdag 1 mei

Vroege Vogels, Vlinders + Houtkant/Wandelingen

in/rondom De Rammelaars, Ham.
Met ontbijt eieren met spek €6 of koffie+gebak €2.5.
Traditionele Vroege Vogel wandeling om 6:00
Vlinder en bloemen wandeling om 8:30
Houtkanten en bosranden wandeling 14:00
Natuur.cafe hele dag open tot 18:00, met drankjes, biobieren, koffie, gebak. Doorlopend info over nieuwe wandelroutes, NP Ham, diverse natuurgebieden, Grote Netewoud. Inschrijvingen (niet verplicht, wel gewaardeerd) op www.natuurpuntham.be. Afspraak Natuurhuis De Rammelaars, Broekstraat z/n Ham. Info Frans.Hoes2@telenet.be, 0472 577515

Zaterdag 3 mei

Ochtendwandeling Belsbroek en Heide, Meerhout

Een verkenning van de natuur ... bij nevel ... in alle stilte ... het heeft zijn charmes ... maar kan JIJ uit jouw bed ? Afspraak: kiosk Markt Meerhout om 6 u. Einde rond 9 u. Meer info: Filip Debrabandere, tel. 014/304316 e-mail: filip_debrabandere@telenet.be

Zondag 4 mei

Vroegochtendwandeling in de Molse Netevallei

i.s.m. De Gagel
Kom mee luisteren naar de voorjaarszangers in het ochtendkoor! Afspraak : 6 u parking naast kerk Mol-Gompel, Pastoor Vaesstraat, Mol. Einde ca 8.30 u Info: guyhannes@skynet.be ; tel.: 014/31 71 54. Bij nat weer: laarzen gewenst!

Zondag 4 mei

Dagtocht Kalmthoutse Heide

Zie artikel elders in dit nummer. blz. 12.

Vrijdag 9 mei

Info Naturreis NP-Netebronnen naar Hongarije

over reis naar Farm Lator, Hu, Zaterdag 24 mei –zaterdag 31 mei. Info-vergadering voor alle deelnemers in het bezoekerscentrum van het Grote Netewoud aan de watermolen in Meerhout (parking aan hoek Lil) op vrijdag 09/05 om 19u. jefsas@skynet.be

Zaterdag 10 mei

Ecologische Werkgroep Meanderland

Meerhout De Kwacht + cursisten GNW-verkenner Afspraak: 9 u t.h.v. Kwachtstraat nr.2 en De Biezen, Meerhout. Info : Marianne Horemans en Paul Wouters, paul.wouters1@telenet.be of gsm: 0496/510279

Zaterdag 10 mei

Plantenwerkgroep Thalictrum

Van 9 tot 12 u. Westerlo Rothoek, percelen 481 en 482 langs Grote Nete in natuurgebied. Afspraak parking tennis, Zoerle-Parwijs, halverwege Broekstraat. Vandaar naar de toegang via het wandelpad of via Grote Nete-dijk. Info: jean-

nine.simonis@telenet.be of 014/59 31 65.

Zaterdag 17 mei

Ecologische Werkgroep Meanderland

Monitoring percelen in de Molse Netevallei, Stappersdijk Balen. Afspraak: 9 u Voetbalterreinen jeugd Balen SK, t.h.v. Stappersdijk Balen. Info: Marianne Horemans en Paul Wouters, paul.wouters1@telenet.be of gsm: 0496/510279

Zaterdag 24 mei

Plantenwerkgroep Thalictrum

Van 9 tot 12 u. Neerhelst-De Botten, wei van Janssens. Afspraak aan kanaaldijk einde Larumsebrugweg Geel-Larum. Info: jeannine.simonis@telenet.be of 014/59 31 65.

Zondag 25 mei

Orchideeënwandeling Neerhelst, Geel

Brede Orchis en Gevlekte Orchis ... ze staan er weer. Kom Jij ze mee ontdekken? Afspraak: Larumsebrugweg aan kanaal in Geel om 14 u. Einde rond 16.30 u. Meer info: Leon Dille, tel. 0498/186746 e-mail: leon.dille@telenet.be

Zaterdag 31 mei

Plantenwerkgroep Thalictrum

Van 9 tot 12 u. Grasland Oosterlo N219A,220,221,222. Afspraak kerk Oosterlo. Info: jeannine.simonis@telenet.be of 014/59 31 65.

Zaterdag 31 mei

Werkochtend NP Ham

Vrijwilligers steken de handen uit de mouwen in natuurgebieden in Ham. Iedereen welkom! Afspraak: om 9 uu, in principe aan het Natuur.huis De Rammelaars, Ham. Informeer bij: Info: beheer@natuurpuntham.be of www.natuurpuntham.be

Zondag 1 juni

Wandeling Engstraat, Meerhout

in kleinschalig landbouwgebied en bosgebied, Meerhout Nee we gaan niet op de speeltuin ... maar trekken de bossen in! Afspraak: parking Speeltuin kinderweelde, Speeltuinstraat 12/Z, Meerhout om 9u. Einde rond 12 u. Meer info: Luc Van den Bergh, tel. 0499/632007 e-mail: luc.van.den.bergh@telenet.be

Zaterdag 7 juni

Ecologische Werkgroep Meanderland

Monitoring percelen Breiloop, Prinsenspark Retie. Afspraak : 9 u Zandweg naast de Hoeve, Heide 4 (Koningshoefsedijk), 2470 Retie Info : Marianne Horemans en Paul Wouters, paul.wouters1@telenet.be of gsm: 0496/510279

Zondag 8 juni

2de Kruidentocht in de Molse Netevallei

Mol-Gompel
Leer nu zomerkruiden kennen en gebruiken o.l.v. een herboriste. Afspraak : 14 u parking Kerk Mol-Gompel, Pastoor Vaesstraat. Einde: ca 16.30 u. Meer info : tamaravanaelst@yahoo.com

Zaterdag 14 juni

Plantenwerkgroep Thalictrum

Van 9 tot 12 u. Mosselgoren: Aerdbeemden Geel. Afspraak Gebeunt 1 Geel, taverne Den Thijs. Info: jeannine.simonis@telenet.be of 014/59 31 65.

Zaterdag 14 juni

Avondwandeling Keiheuvel, Balen

op zoek naar de nachtzwaluw. Afspraak 20 u, aan de parking van speeltuin De Keiheuvel te Balen. Info: Tom Schildermans, 0473/661099, tom.schildermans@skynet.be.

Zondag 15 juni

Wandeling waterleven Dekshoevevijver, Geel

Het biologische leven in natuurlijk water is enorm ... van onooglijk kleine beestjes tot vraatzuchtige kevers. Roger laat het jou allemaal ontdekken. Afspraak: parking Dekshoevevijver, Fransebaan in Geel om 14 u. Einde rond 16.30 u. Meer info: Roger Buyl, tel. 014/580812 e-mail: roger.buyl@telenet.be

Vrijdag 20 juni

Opruimen zwerfvuil in het Buitengoor, Mol

Mol. Laarzen mee!
Afspraak: 9 u Parking Ecocentrum De Goren, Postelsesteenweg 71, 2400 Mol. Einde: 12 u.
Geef een seintje aan Marianne Horemans en Paul Wouters, paul.wouters1@telenet.be , gsm: 0496/510279.

Zaterdag 21 juni

Plantenwerkgroep Thalictrum

en Poelenwerkgroep Waterleven
Van 9 tot 12 u. Grote wei aan den bleek. Afspraak Kerkplein Sint-Jozef Olen. Info: jeannine.simonis@telenet.be of 014/59 31 65.

Zondag 22 juni

Wandeling in de Zegge, Geel

Zal hij er weer broeden ... die Bruine Kiekendief? En de Wespendif. Orchideeën, Klimopklokje ... de grootste zeldzaamheden vind je er. Kom jij ook kijken? Niet-leden 3 Euro, Natuurpunten leden gratis (lidkaart niet vergeten!). Afspraak: Ingang Mosselgoren 13, Geel om 14 u. Einde rond 16.30 u. Meer info: Marc Verachtert, tel. 014/58.39.71 e-mail: marc.verachtert@skynet.be

Zondag 22 juni

Zomerexcursie Buitengoor, Mol

Mol. Kom mee de unieke fauna en flora bewonderen. Laarzen noodzakelijk! Afspraak: 14 u Ecocentrum De Goren, Postelsesteenweg 71, 2400 Mol. Einde: ca 16.30 u. Meer info bij Frans Michiels, GSM: 0472/56 39 75

Zaterdag 28 juni

Werkochtend NP Ham

Vrijwilligers steken de handen uit de mouwen in natuurgebieden in Ham. Iedereen welkom! Afspraak: om 9 uu, in principe aan het Natuur.huis De Rammelaars, Ham. Informeer bij: Info: beheer@natuurpuntham.be of www.natuurpuntham.be

Activiteitenkalender

juli

Zaterdag 28 juni

Ecologische Werkgroep Meanderland

Monitoring percelen in reservaat De Maat, Mol. Afspraak: 9 u Parking aan Kleppende Klipper, Postelsesteenweg 111, 2400 Mol. Einde: 12 u. Info : Marianne Horemans en Paul Wouters, paul.wouters@telenet.be of gsm: 0496/510279

Zaterdag 28 juni

Libellentocht op De Maat, Mol

en in het Buitengoor met Libellenwerkgroep Vlaanderen Afspraak : 10 u parking Kleppende Klipper, Postelsesteenweg 111, 2400 Mol. 13 u. Picknick in Ecocentrum. 14 u Ecocentrum De Goren voor excursie in het Buitengoor. Laarzen! Einde ca 16.30 u. Meer info bij jefsas@skynet.be of tel. 014/31 26 57, gsm 0499/34 62 60. Mooi weer is wel nodig!

Zaterdag 5 juli

Plantenwerkgroep Thalictrum

Van 9 tot 12 u. Olens Broek/Koulaak perceel 733b. Afspraak Netebrug langs ring. Oudstrijderslaan Herentals. Info: jeanine.simonis@telenet.be of 014/59 31 65.

Zaterdag 5 juli

Zwerfvuilopruiactie in het Zammelsbroek, Geel

Meer info: Koen Thibau, tel. 0498/124729 e-mail: koenthibau@hotmail.com

Zondag 6 juli

Poezie in De Rammelaars , Ha,m

Zonnige zomerwandeling met poetische verrassingen en poetisch zomerterras aan het Natuur.cafe De Rammelaars, Ham Poezie-wandeling om 14:00, cafe van 13u-18u. info: www.natuurpuntham.be, Frans.Hoes2@telenet.be, 0472 577515

Zondag 6 juli

Wandeling in de Vloeyen, Meerhout

De poort naar het Grote Netewoud! Alles start in het bezoekerscentrum aan de watermolen. Afspraak: parking bezoekerscentrum (hoek Lil), Meerhout om 14 u. Einde rond 16.30 u. Meer info: Jo Dox, tel. 0494/423578 e-mail: maverick.che@hotmail.com

Zaterdag 12 juli

Plantenwerkgroep Thalictrum

Van 9 tot 12 u. Neerhelst-De Botten hoge maïsakker E1055. Afspraak aan kanaaldijk einde Larumsebrugweg Geel-Larum. Info: jeanine.simonis@telenet.be of 014/59 31 65.

Zondag 13 juli

Wandeling laagveengebied Zammelsbroek, Geel

Er liggen weer Sigmaplannen op de tafel... om dorpen stroomafwaarts te vrijwaren van overstromingen, zal men in Zammel de Netedijken plaatselijk verlagen om de Nete op een gecontroleerde manier te laten overstromen bij hoge waterstand en zo een natuurlijke buffer te vormen. Afspraak: kerk Geel-Zammel om 14 u. Einde rond 16.30 u. Meer info: Koen Thibau, tel. 0498/124729 e-mail: koenthibau@hotmail.com

Zondag 13 juli

Naar de 'roots' van het 'Molderblond', Mol

Bier proeven en excursies in het Buitengoor., Mol. Naast onze al bekende Gageleer wordt ook in het Molse 'Molderblond'-bier de gagel als smaakstof gebruikt. Kom kennis maken met dit biertje en de gagelsnoeiers in het Buitengoor. Afspraak : vanaf 09u tot 17u is iedereen welkom in Ecocentrum De Goren, Postelsesteenweg 71, 2400 Mol voor geleide excursies en (bier)proeverijen. Info : jefsas@skynet.be of gsm : 0499/346260.

Zaterdag 19 juli

Ecologische Werkgroep Meanderland

Monitoring percelen in De Most, Balen. Afspraak: 9 u Vennen, 2490 Balen. einde: 12 u. Info: Marianne Horemans en Paul Wouters, paul.wouters1@telenet.be of gsm: 0496/510279

Zaterdag 21 juli

Ecologische WG Meanderland

Uitstap naar De Vloeiweiden in Lommel-Kolonie. Afspraak: 13.30 u BC Wateringhuis, Oude Maai 80, 3920 Lommel-Kolonie. Einde: ca. 16.30 u. Info: Marianne Horemans en Paul Wouters, paul.wouters1@telenet.be of gsm: 0496/510279

Zondag 27 juli

Daguitstap naar Landgoed Den Utrecht

(Lage Mierde – NL) Prachtige heideterreinen in bloei met het Goor- en Flaesven als toppers. Afspraak: 9.15 u Parking aan Kleppende Klipper voor carpooling. Picknick meenemen! Info: Paul Verhoeven, hurricane.james@skynet.be of tel.: 014/316785.

foto's: ©jan albrecht

DE HOP

The Hoopoe – Der Wiedehopf – La Huppe fasciée – Upupa Epops

28 december 2013 in Geel Bel

Geen winter, geen wind, een aardig zonnetje verwarmt ons gezicht. In de achtertuin met de hoge sparren scharrelen de haan en zijn dames vrij rond op zoek naar wat lekkere regenwormen. Het moment om eieren te rapen. In de tuin van onze buur werd gisteren heel wat gekapt en het bosje is nu heel wat ijler en doorzichtiger, zodat wij iets gemakkelijker het vogelvolkje kunnen gadeslaan. Wat brutale roodborstjes, enkele opgeschrikte boomklevers en heel veel meesjes vliegen rond terwijl de bomen bevolkt worden met een paar tortels, eksters, merels en... 'wat is dat?'

Er landt een bruinachtige vogel met roze borst en een iets oranje kop. In een flits zien we zwart-wit gestreepte vleugels. 'Waar is de verrekijker?'

Op de vensterbank, neen op mijn bureau of in mijn rugzak? Een fijne lange snavel en een kuif? Rustig blijft hij in de spar op 12 meter hoogte zitten met zijn borst naar ons toe. Welke vogel, de watervogels niet meegeteld, heeft zo'n lange snavel? Een hop? We hebben op onze reis in Zuid-Afrika een koppel hoppen gezien, maar hier in onze achtertuin? Ook in het Vogelopvangcentrum van Herenthout waar ik af en toe werk, werd in augustus 2013 een sterk vermagerde hop binnengebracht, maar die had een ring aan van een kweker. Niemand zal ons geloven, dus mijn fototoestelletje erbij gehaald, maar op die afstand... niet te doen! Intussen is hij wat lager gaan zitten en toont hij zijn opvallend vleugelpatroon. Ik moet toch echt wel een nieuw toestel kopen...

Na 5 minuten turen en veel erbarmelijke foto's later, duikt hij plots naar beneden. Feest gedaan en dus... 'Waar had ik de eieren weer gelaten?' Als ik het poortje van de achtertuin open zie ik de hop op nog geen 6 meter afstand naarstig bij de kippen in het gras scharrelen. Hij merkt ons niet eens op en ook het piepend geluid van het poortje brengt hem niet aan het schrikken. Dus toch nog wat betere foto's kunnen maken van deze prachtige ontmoeting.

Nu mijn interesse is gewekt zoek ik wat meer informatie op over deze opvallende vogel. 'Hoppen zijn vogels van open tot halfopen, liefst droge terreinen, die broeden in boomholten, rotsen en oude gebouwen. Ze overwinteren in Zuid-Europa en Afrika. Bij ons zijn ze doortrekkers in kleine aantallen en worden ze vooral in april - mei en in september - oktober wel eens gezien. Hun voedsel bestaat uit grote insecten zoals veenmollen en meikevers.' Maar ik lees tot mijn verbijstering ook dat deze mooie vogels oneerbiedig 'drekhanen' worden genoemd omdat ze hun nest nooit zouden opruimen. Dit wordt echter door Nico Ver-

meulen in 'Grasduinen' van maart 1990, met klem weerlegd: 'De oudervogels halen wel degelijk de ingedroogde kuikenpoepjes weg en gooien die door de nestopening naar buiten. Het is geen vogelpoep die zo stinkt, maar een speciale klier, die alleen bij kuikens en broedende vrouwtjes regelmatig een dikvig druppeltje rottende vloeistof produceert. Katten peinzen er niet over om hun schone pootjes in zo'n walmend hoppenest te steken en ook andere rovers worden door de stank afgeschrikt. Nog erger: hoppekuikens beschieten aanvallers met poep. Ze nemen de zogenaamde "schiethouding" aan. Hun poeptertje richt zich op, de staart wordt over de rug naar voren geklapt en ieder met kwade bedoelingen krijgt de volle laag.'

Verder surfen op internet leert mij dat de hop in de middeleeuwen in de Lage Landen een veel voorkomende broedvogel was. Sinds de jaren zestig broedt hij hier nog slechts incidenteel. Het aantal waargenomen hoppen nam af tussen 1997 en 2007. Omdat de hop hier als broedvogel niet meer voorkomt staat hij als verdwenen vermeld op de Vlaamse en op de Nederlandse rode lijst. Internationaal is het geen bedreigde soort: hij staat als niet bedreigd op de internationale IUCN-lijst. Het verdwijnen van de hop in onze contreien is te wijten aan een combinatie van natte zomers en het verdwijnen van grote insecten zoals sprinkhanen, en van hagedissen. Dit laatste vindt zijn oorzaak in de klimaatverandering en het gebruik van pesticiden. Een specifieke actie voor het herstel van de hop is niet zinvol. Wel kunnen maatregelen, die het herstel van de populatie van grote insecten tot doel hebben, de soort kansen bieden.

JEANNINE SIMONIS

foto's Hop: ©ccc.....(b), ©Jeannine Simonis(o)

Open ruimte tussen de dorpskernen wordt schaars in Vlaanderen. Kleinschalige landschappen waar agrarisch gebied afwisselt met bossen en natuurgebieden zijn nogtans essentieel voor natuurbeleving, voor de grondgebonden landbouw, voor toerisme en recreatie. Het is dan ook aangewezen dat landelijke gemeenten waar onbebouwde ruimte nog overweegt - zoals in Balen, Ham, Meerhout en Mol - zich duurzaam ontwikkelen. De bevoegde besturen moeten niet alleen de dorpsgezichten met zorg ontwikkelen, maar ook de landschappen die zich uitstrekken over de grenzen van gemeenten en provincies.

De samenhang in het agrarisch landschap

De kwaliteit van een landschap hangt deels af van de waardevolle elementen die het bevat, maar meer nog van de samenhang van die elementen. Die samenhang bepaalt dat het landschap als een geheel en dus als mooi ervaren wordt. In agrarische landschappen zorgen houtkanten en dreven voor die noodzakelijke samenhang. Ze zijn essentieel voor de gehele landschappelijke waardering en met het verdwijnen van houtkanten en oude dreven verliest het landschap in onze streken zijn schoonheid. Landschapszorg betekent ondermeer zorgen voor het behoud en het versterken van die verbindende structuren. Houtkanten en dreven zijn ook van groot belang voor de mobiliteit van fauna en flora tussen gelijkaardige biotopen, bijvoorbeeld tussen heidegebiedjes, tussen dichtbegroeide bosjes, of tussen poelen die verspreid liggen in het landschap. Het afbrokkelen van die verbindende ecologische structuren is nefast voor de verspreiding van planten en dieren en voor hun voortbestaan.

Zowel voor de schoonheid van het landschap als voor de natuurlijke diversiteit is het dus aangewezen dat de kleine landschapselementen hersteld worden waar ze verdwenen of geschonden werden door ouderdom en menselijk ingrijpen. Dit gebeurt zelden of nooit.

De vallei van de Luikse Beek - tussen de dorpskernen van Balen, Meerhout en Ham - is volgens de Landschapsatlas zo'n landschappelijk waardevolle

Landschapszorg ook Natuur.zorg

omgeving. Het is een traditioneel coulisselandschap, gekenmerkt door een natte ondergrond waar verspreid nog een moerassige vegetatie voorkomt. De Rammelaars neemt er een uitzonderlijke plaats in en behoort tot die plaatsen in Vlaanderen waar de sporen van het traditionele landschap nog mooi herkenbaar zijn. Ons natuurgebied is een zogenaamde 'ankerplaats', het is erkend als beschermd landschap. De ruimere omgeving van de Rammelaars is een 'relictzone' en heeft erfgoedwaarde.

In beschermde gebieden zoals de Rammelaars kan de natuur nog enigszins standhouden. De graad van natuurlijkheid is er hoog omwille van de fysische beperktheden voor het bodemgebruik. De kleine, drassige hooilandjes, gescheiden door houtkanten, en afgewisseld met broekbossen, zijn ontsnapt aan de schaalvergroting van de landbouw. De invloed van de mens is er relatief beperkt gebleven en hierdoor zijn de flora- en faunawaarde hoog.

Niettemin staat het gebied voortdurend onder druk, bijvoorbeeld van de naburige drinkwaterwinning door Pidpa. De effecten hiervan worden nauwlettend gemonitord zodat er indien nodig kan worden bijgestuurd. Ook de ontwatering van het gebied door omliggende landbouwers is een probleem voor de natuurlijke waarden in het gebied. De gaafheid van De Rammelaars contrasteert sterk met het omliggend landschap dat steeds meer gehavend raakt. Houtkanten sneuvelden doorheen de jaren en maakten plaats voor gras en maïs. Ook vandaag de dag worden nog illegaal poelen gedempt en houtkanten gerooid, bijvoorbeeld in de Zwarte Hoek op een steenworp van De Rammelaars. Het terugkrijgen

van dit soort waardevolle houtkanten en karakteristieke bomen duurt vele tientallen jaren.

Het ontstaan van nieuwe landschappen

Landschappen zijn zelden natuurlijk. Mensen spelen al eeuwen lang een rol door de wijze waarop ze het landschap gebruiken om in te wonen en voor het bedrijven van landbouw. We weten dat de polders van Nederland kunstmatig gewonnen zijn op de zee. In Vlaanderen ontstond met het Albertkanaal een complex nieuw industrieel landschap sinds 1935. Een ander voorbeeld is de aansluiting van het kanaal Dessel-Kwaadmechelen op het Albertkanaal in Ham, waardoor een nieuw soort waterlandschap ontstond.

De weerkerende aanvragen tot inplanten van windturbines in de open ruimte tussen Balen, Ham en Meerhout vormen een bedreiging. Als die er komen zullen ze het landschap drastisch veranderen. Telkens tekende Natuurpunt Ham, samen met Natuurpunt Meerhout en Natuurpunt Balen, bezwaar aan.

Studies tonen aan dat windturbines niet passen in de open ruimte tussen de dorpskernen. Het gaat immers om immense industriële bouwwerken die niet aansluiten bij de schaal en de opbouw van het agrarisch landschap. De enorme verticale structuren zullen de relatief kleinschalige percelen domineren en de identiteit van het oorspronkelijk landschap zal zwaar lijden onder deze wanverhoudingen. De windturbines zullen zo de herkenbaarheid en de schoonheid van het landschappelijk waardevolle gebied aantasten. Het agrarisch landschap zal niet langer een rustpunt zijn.

Dezelfde studies tonen aan dat in onze omgeving windturbines het best worden ingeplant langs het Albertkanaal en de E313. Groepen en lijnen van windturbines zijn ruimtelijke structuren die verbindend kunnen werken tussen de versnipperde bedrijven en terreinen. Ze versterken het karakter van het industrieel landschap en dragen bij aan de eenheid ervan. Oordeelkundig ingeplante windturbines versterken de schoonheid van het industriële landschap zoals ook houtkanten en dreven dat doen in agrarisch gebied.

Slotbedenking

Vlaanderen heeft bij uitstek een landschap dat wordt gekarakteriseerd door kleinschaligheid. We hebben geen hoge bergen, geen grote open polders en geen immense bosgebieden. De kleinschaligheid van het Vlaamse landschap is bepalend voor de schoonheid ervan, maar ook erg kwetsbaar. Om weerstand te bieden tegen de uitdijende verstedelijking, de schaalvergroting van de landbouw en de infiltratie van windturbines is een visie nodig van de betrokken overheden. Onze open ruimte is bij uitstek kwetsbaar en kan alleen haar kwaliteiten behouden als daar actief rekening mee wordt gehouden.

De overheid zou kordater moeten optreden tegen het vernielen van kleine landschapselementen zoals markante bomen in het landschap, houtkanten en dreven. Ze zijn essentieel voor de gehele landschappelijke waardering. Het is even aangewezen dat de overheid omzichtig omspringt met het vergunnen van windturbines. Onoordeelkundige ruimtelijke ordening schaadt immers de schoonheid van landschappen onherroepelijk.

JOHAN ROTTIERS

Voorzitter en beheerder NP Ham

Foto's: Boomwortels geploegd, Markante 3-voudige eik verwijderd © Jan Albrecht

Vlindermonitoring versus waarnemingen.be

De laatste jaren verlopen de seizoenen niet helemaal zoals we op school leerden. Droge warme lentes (2009-2010) wisselden af met late en koude voorjaren (2012 en 2013), hete en vooral langdurende zomers (2009) met natte en koele zomers (2011 en 2012). Tijdens de vlinderstudiedag in Mechelen van 30 november 2013 vergastte Marc Herremans ons op de schitterende voordracht 'Was 2013 een superjaar voor dagvlinders?'.

Om zijn vraag te documenteren gebruikte hij cijfers uit waarnemingen.be (momenteel 1.280.529 vlinders gemeld in de periode 2009-2013). Om de waarnemingen wat minder los te maken, werden waarnemers geselecteerd die veel waarnemingen invoeren, 'allesmelders' genoemd. Na een slecht voorjaar met weinig vlinders, kan er nog altijd een geconcentreerde zomerpiek volgen en kunnen we hieruit een superjaar afleiden, of is het de som van het aantal waargenomen vlinders op zoveel mogelijke tijdstippen, die ons tot een goed of slecht vlinderjaar doen besluiten?

Daar wijzelf, 'De Hooibeestjes', sedert 1992 vlinders monitoren in de Geelse reservaten Neerhelst-De Botten en sedert 2009 in het Zammelsbroek, leek het mij opportuun om de verkregen besluiten van Marc Herremans te toetsen aan onze cijfergegevens. Dagvlindermonitoring bestaat erin dat je de verschillende soorten vlinders, maar ook het aantal individuen per soort, wekelijks op een vaste route telt tussen 1 april en 30 september. Omdat deze tellingen op alle vlinderroutes in Vlaanderen volgens dezelfde gestandaardiseerde methode gebeuren, kunnen de verwerkte gegevens gebruikt worden om na te gaan in hoeverre de aantallen van de soorten verschillen, van jaar tot jaar of tussen de gebieden met verschil-

lende beheersregimes. Er wordt geteld tussen 10 uur en 16.30 uur. Wel moet er aan de noodzakelijke weersomstandigheden worden voldaan. Bij een temperatuur van 13 – 17 graden Celsius wordt er alleen geteld als er minder dan 40% bewolking is. Vooral in het voorjaar verzeilen we soms in deze situatie.

Totaal aantal vlinders over het jaar

Het is interessant om eens het onderscheid te maken tussen onze voorjaarsvlinders (tot eind juni) en onze zomervlinders (vanaf juli).

In de drie figuren a, b (gegevens uit vlindermonitoring) en c (gegevens uit waarnemingen) is er onderscheid tussen de aantallen voorjaars- en zomervlinders. Alleen in 2011 is er niet veel verschil, wat te verklaren is door het warm voorjaar en de tegenvallende zomer. (fig. 1)

Gegevens per soort

Het overzicht voor alle talrijkere soorten uit waarnemingen is te vinden op www.natuurpunt.be/focus.

Soorten met één enkele generatie

Het is evident dat vlindertjes met één generatie zeer gevoelig zijn aan een slecht voorjaar. Het oranjetipje, zowat de mascotte van het reservaat Neerhelst-De Botten, is meestal een van de eerste vlindertjes die wij op 1 april bij de start van het vlinderseizoen ontmoeten, als aan de minimaal noodzakelijke weersomstandigheden wordt voldaan om te tellen. Vermoedelijk vliegen ze soms al vroeger. Maar in 2013 werden in Neerhelst de eerste oranjetipjes slechts in week 5 (begin mei) genoteerd.

In Oosterlo moesten we in 2012 al tot week 5 wachten, en in 2013 verscheen het eerste oranjetipje pas

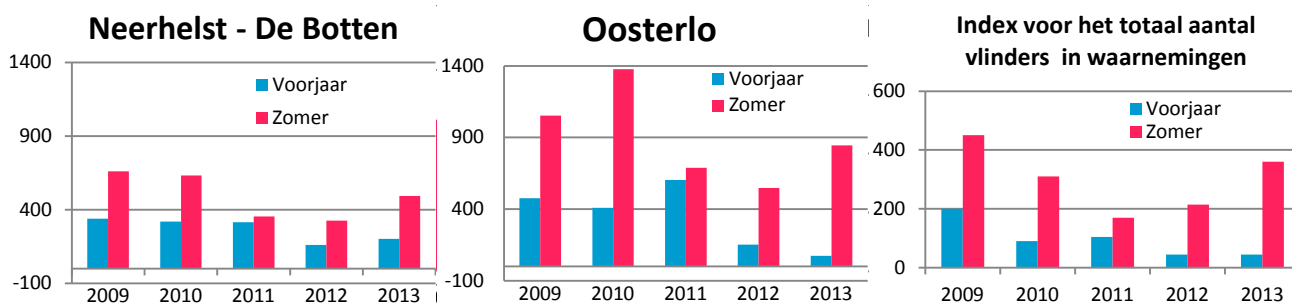

fig 1: totaal aantal vlinders

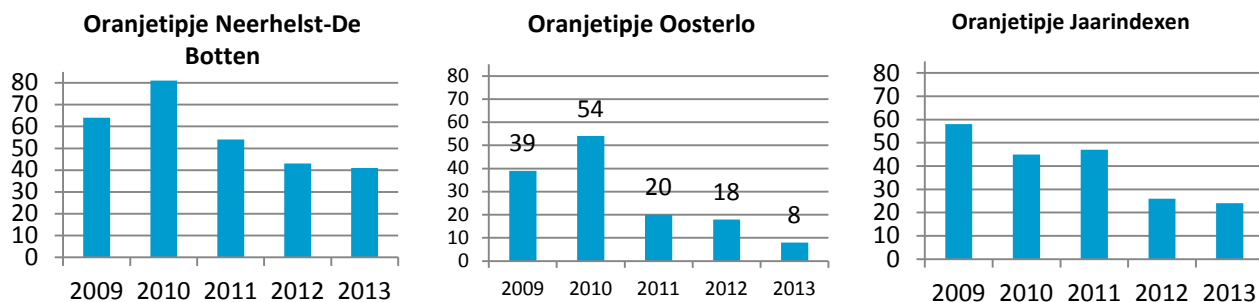

fig.2: Oranjetipje tellingen Oosterlo en Neerhelst

in week 6. De daling van het totaal aantal oranjetipjes is in alle grafieken zichtbaar. Voor de overige soorten met één generatie zoals het bruin zandoogje, die nochtans een zomervlinder is verschoof de piek (2011-2012-2013) met 2 weken in onze reservaten, bij waarnemingen zelfs met 3 weken. (fig.2)

Soorten met twee generaties per jaar.

De citroenvlinder overwintert als volwassen vlinder en later in de zomer verschijnt de nieuwe generatie. In waarnemingen zien we in de drie eerste jaren meer vlinders in de lente dan in de zomer. In 2012 en vooral in 2013 gebeurde het omgekeerde. In 2013 werd die voorafgegaan door toch veel vlinders in het voorjaar en gedurende lange tijd. (fig.3)

Soorten met meerdere generaties

De dagpauwoog kent 3 generaties. De overwinterende populatie is klein, maar zorgt voor een grotere zomerpiek en deze op hun beurt voor een hoge najaarspiek. Meestal verschijnen de eerste vlindertjes aan de start van het vlinderseizoen, maar niet in 2013, waar ze één of zelfs twee weken later op de afspraak waren. De hoge zomerpiek was wel in Oosterlo en waarnemingen.be aanwezig maar de najaarspiek was zwak. In Neerhelst was er alleen sprake van een overwinterende populatie en ontbraken zowel de zomer- als najaarspiek.

Besluit

Marc Herremans besluit dat, als we naar de som kijken voor 30 vlindersoorten, 2013 in vergelijking met de vorige vier jaren slecht was voor 8 soorten, gemiddeld voor 12 en goed voor 10. Het moet daarmee 2009 duidelijk laten voorgaan, een conclusie die ook uit de monitoringgegevens voor Neerhelst en Oosterlo blijkt.

Interessant en verrassend, hoe uit deze massa waarnemingen trends werden gepuurd, die ook in de monitoringgegevens werden afgelezen. Door de kwantiteit van waarnemingen.be werden deze conclusies meer in de verf gezet, maar ik meen dat men bewezen heeft dat waarnemingen.be een zeer handige en snelle tool kan zijn bij het evalueren en opvolgen van het vlinderbestand.

Dus hier ook een pleidooi om waarnemingen in te voeren via het portaal www.waarnemingen.be.

JEANNINE SIMONIS

Foto's

Dagpauwoog ©Frans Emmerechts

Citroenvlinder op kattestaart ©Frans Emmerechts

Hooibeestje ©Roger Geudens

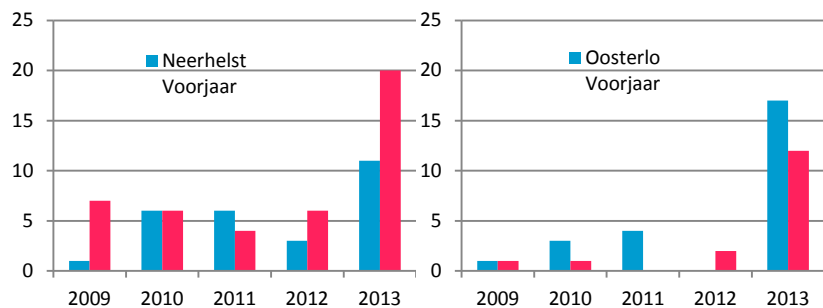

fig.3: citroenvlinder tellingen Oosterlo en Neerhelst

Zondag 6 april 2014

Opening Natuur.café

Natuur.huis De Rammelaars in Ham is van 6 april tot eind oktober elke zon- en feestdag geopend. Je kan er terecht voor informatie over de – vernieuwde – wandelingen in De Rammelaars of een frisse pint bio-bier en een gezellig babbeltje in het Natuur.café of buiten op het terras.

Het natuur.café is geopend vanaf 13 uur en sluit rond 18 uur. De vrijwilligers ontvangen je met open armen en geven graag advies als je een korte of langere wandeling wil maken in het mooie kleinschalige landschap. De wandelaar wordt uitgenodigd om de bloemrijke hooilanden en de broekbossen van deze prachtige Kempische beekvallei te bezoeken. In het Natuur.huis verkopen we kaarten, een aantal Natuurpunt-artikelen, boeken, verse honing en het speciale Bhrambéziebier. Voor de kinderen is er een leuke speelhoek met interessante (natuur)boekjes en verrassingen.

Groepen en scholen zijn erg welkom in ons natuurgebied. We stellen graag een aangepast programma op maat voor. Het Natuur.huis is ook beschikbaar voor kleine feestjes. Bezoek de website van Natuurpunt Ham (www.natuurpunt-ham.be) voor actuele informatie over activiteiten en wandelingen.

Voor de tarieven en meer info kan je terecht bij: goedele.reijniers@gmail.com tel: 0499-28 21 59.

Voor info over wandelingen contacteer je best: frans.hoes2@telenet.be, tel: 0472-57 75 15.

Zondag 6 april

Buiten spelen voor iedereen!

Speelmiddag en voorjaarswandeling

Alle kids zijn opnieuw welkom in de Rammelaars voor een reuzeleuke buitenspeeldag. We bannen die dag alle spelconsoles en computergames en spelen 'live' in de Rammelaars. We draaien de klok een aantal decennia terug en bouwen samen een kamp in de bossen. Pret en avontuur verzekerd!

Voor de volwassenen is er een voorjaarswandeling door De Rammelaars. Gids Jo Dox zal ons langs gebaande en ongebaste paden door het gebied leiden. Neem laarzen of ander waterdicht schoeisel mee.

Samenkomst om 14u aan het Natuur.huis. Deze activiteit is volledig gratis en je hoeft niet in te schrijven.

Info bij Peter van Mol, 0485 535014, Frans.Hoes2@telenet.be of www.natuurpuntham.be

Donderdag 1 Mei

De Rammelaars Wandeldag!

Naar jaarlijkse traditie wordt er op 1 mei in de Rammelaars gewandeld vanaf het krieken van de dag met aansluitend een ontbijt met spek en eieren à € 6,50 (graag van te voren inschrijven in verband met de inkopen). Dit jaar zijn er maar liefst 3 verschillende wandelingen!

- Vroege vogels vertrekken om 6u 's ochtends voor een **Vogelgeluiden-dauwtrip**. De vogels zingen dan gratis voor ons en wij proberen zoveel mogelijk soorten te onderscheiden.
- Voor de iets minder vroege vogels start om 8u30 de **Vlinder- en bloemenwandeling** mét natuurgids.
- Voor wie dit nog te vroeg vindt, organiseren we dit jaar om 14u voor het eerst een namiddagwandeling met als thema **'Houden van hagen van hout'**. Onder begeleiding van een gids maak je een afwisselende wandeling langs de vele houtkanten die het gebied rijk is. De gids vertelt over de verschillende verschijningsvormen van houtkanten en wat er allemaal leeft en bloeit in de buurt van dit prachtige biotoop. Alvast een aanrader voor wie een keertje meer wil dan enkel wandelen... Aansluitend voorzien we voor iedereen koffie en zelfgebakken taart à € 3,00 in het Natuur.huis (graag van te voren inschrijven in verband met het aantal te bakken taarten).

Afspraak om 6u / 8u30 / 14u aan het Natuur.huis bij De Rammelaars in Ham. Inschrijven voor het ontbijt in de voormiddag en de koffie en taart aansluitend op de namiddagwandeling kan tot 30 april bij Frans Hoes (Frans.Hoes2@telenet.be of 0472 577515). Ook voor meer info kan u daar terecht. Betaling kan ter plaatse.

Zondag 6 juli

Poëzie zomermiddag

"Als je goed om je heen kijkt zie je dat alles gekleurd is"

Dit korte maar prachtige gedicht van K. Schippers inspireerde Natuurpunt Ham om een gloednieuwe wandeling te bedenken met poëtische raakpunten.

Deze bijzondere zomerwandeling vol poëzie gaat door op zondag 6 juli in de Rammelaars. Voor de wandeling mét veel gedichten en ontroerende momenten wordt u verwacht om 14u aan het Natuur.huis. Achteraf (en wie weet onderweg...) kan u genieten van een lekker drankje en enkele prettige verrassingen ...

Inschrijven mag, maar hoeft niet en de wandeling is gratis. Meer info bij Frans Hoes (0472 577515) of Johan Rottiers (0485 535014), of www.natuurpuntham.be

Zeldzame mossen in De Vennen

Dat plaggen een gunstig effect kan hebben op de plantengroei is al dikwijls aangetoond.

Tijdens een inventarisatie door de Ecologische Werkgroep Meanderland werd op 5 mei 2012, op een afgegraven deel van de oevers van de Kleine Hoofdgracht (werken Life 2011), het veenkortsteeltje (*Pleuridium palustre*) gevonden. Dit zeer zeldzaam mos werd toen door Paul en Marianne uitvoerig becommentarieerd in hun verslag.

Op 2 juli 2013 werd door de cel studie van de dienst Duurzaam Milieubeleid van het Provinciebestuur van Antwerpen in en langs de oevers van de Kleine Hoofdgracht eveneens een inventarisatie van de planten gedaan. Zij vonden niet alleen het bovenvermelde veenkortsteeltje terug, maar ook het heidelentemos (*Entosthodon obtusus*), een ander zeer zeldzaam mos.

Hun commentaar: '...zeer zeldzame soort, staat hier zeer veel' (...) 'zeer zeldzame soort, groeit hier in onwaarschijnlijk grote hoeveelheden' (...) 'nooit gezien'.

Hun conclusie: '...zulke mossoorten zijn een voorbode van wat de toekomstige vegetatie hier in petto heeft.'

Hieruit blijkt weer eens dat er na de uitvoering van beschermingsprogramma's - zoals hier rond de beekprik - neveneffecten kunnen ontstaan die de natuurwaarde van een gebied verbeteren!

JAN MALLANTS

foto's Veenkortsteeltje: ©Paul Wouters/Marianne Horemans

NIEUWJAARSWANDELING RIEBOS

5 JANUARI 2014

Rond 8.30 uur vertrok onze gids Jef Sas met 22 wandelaars op de parking aan de Blauwe Kei in Lommel. Al snel kwam een aangenaam winterzonnetje tevoorschijn en was het abnormaal warm voor de tijd van het jaar. Vrij vlug kwamen we met de groep twee zangposten tegen van grote lijster. Verder konden we volgende soorten noteren: buizerd, houtduif, groenling, vink, geelgors, spreeuw (grote groep), ganzen in de vlucht, fazant, goudvink, boomklever, damhert en ree. Ook zagen we nog gallen van de harsbuilmot, vele soorten paddenstoelen en sterrenschot. Verklaring van sterrenschot: de eieren van kikkers zijn bijna helemaal ontwikkeld voordat ze de winter in gaan. Tijdens de winterslaap staat de ontwikkeling zo goed als stil en binnen een paar dagen na de winterslaap worden de eieren dan gelegd. Dat geldt althans voor 'vroeg soorten' als bruine kikkers, heikikkers en gewone padden. Bij 'late leggers', zoals groene kikkers, ontwikkelen de eieren pas na de winterslaap en van die soorten is dus pas later in het jaar sterrenschot te verwachten. Overigens wordt de geleimassa in eerste instantie aangemaakt in speciale klieren en pas op het laatste moment aan de eieren toegevoegd. Bijgevolg is de kans groot dat sterrenschot alleen uit geleimassa bestaat en nog geen eitjes (zwarte bolletjes) bevat. Wanneer zo'n kikker of pad wordt opgegeten door bijvoorbeeld een reiger, buizerd, vos of bunzing, beginnen die eierstokken en eitjes van de kikker of pad in de maag van het roofdier op te zwellen. Hier krijgt het roofdier vreselijk veel last van zodat hij de onverteerbare delen weer uitbraakt. Dit is sterrenschot. Volgens een oud volksgeloof dacht men dat die geleachtige klompen van de sterren kwamen, vandaar de naam. Sterrenschot wordt ook wel heksensnot genoemd.

Tegen de middag arriveerden we terug op de parking na een mooie wandeling in de Riebosserheide, met dank aan de gids.

PAUL WOUTERS EN MARIANNE HOREMANS

©foto's & tekst

JNM

Uitstapje naar Zeeland

's Morgens verzamelden we dapper rond 7u aan het station om de trein te nemen richting Antwerpen-Berchem. Spijtig genoeg moesten we al twee deelnemers achterlaten die ziek waren. Het werd dus 'girls only'.

Op de trein kwamen we onverwacht een ouwe sok tegen (nvdr een ex-JNM'er) met haar drie schattige dochtertjes die onze treinreis geanimeerd hebben. Aangekomen in Antwerpen-Berchem vonden we onze collega-Antwerpenaars en stapten we de bus op naar Zeeland. Na een uurtje gezellige bustijd met leuke verhalen en een spelletje UNO stapten we af aan Neeltje Jans en konden we onmiddellijk genieten van de Zeelandse windkracht. Dapper vechtend tegen dit natuurgeweld zochten we de waterkant op met onze verrekijkers in de aanslag en genoten we van onze eerste vogels van de dag – begeleid door leuke grapjes van onze zeer fijne PAC (nvdr Provinciaal Afdelingscoördinator oftewel iemand die de afdelingen ondersteunt door bijvoorbeeld zelf activiteiten te organiseren) Arnold van de afdeling Markvallei. We vonden op deze plaats ook een grote kijkhut waar de 'kenners' de 'amateurs' wegwijs maakten in de wonderlijke wereld van de (water)vogels. We zagen onder andere: brandgans, fuut, wulp, eidereend, scholekster, grutto, nijlgans, zaagbek, dodaars, grote mantelmeeuw, grauwe gans, wilde eend, Canadese gans, brilduiker, roodkeelduiker... Op onze terugweg naar de bus kwamen we onze collega-JNM'ers van Oost- en West-Vlaanderen tegen die ook op Zeelandreis waren. Het was leuk om enkele bekenden tegen het lijf te lopen.

Na anderhalf uur stapten we terug de bus op en konden we even genieten van de afwezigheid van suizende wind rond onze oren. We stapten terug af op een 4-tal kilometer van de plaats waar we 's middags zouden eten. Tijdens een nogal schuine, zwalpende wandeling over een dijk (nee, we hadden niet aan de jenever gezeten om ons warm te houden, het waaide gewoon nog altijd heel hard) konden we genieten van enkele zilverreigers, knobbelzwanen, een lepelaar, ... De pracht van deze vogels moest wil stilaan plaatsmaken voor een leeg, rommelend gevoel in onze buik. Kortom, het werd dringend etenstijd! We aten onze boterhammen op in een restaurantje met een plaatselijke kom soep en genoten even

van de warmte. Dit duurde echter niet lang, want zoals het JNM'ers betaamt, wilden we snel terug op pad gaan.

De bus bracht ons naar onze laatste stopplaats in Nationaal Park de Oosterschelde, waar we hoopten om nog enkele zeehonden te spotten voor we huiswaarts moesten keren. Nadat we een tijdje geduldig gewacht hadden, turend door onze verrekijker, was het moment daar. Opeens verscheen er een echte zeehond in ons blikveld! Dit was al een speciaal moment en toen kwamen onze collega's uit Oost- en West-Vlaanderen melden dat we aan de overkant van de dijk nog een viertal grijze zeehonden zouden zien! Het was leuk om deze zeeroofdieren eens in hun natuurlijke leefomgeving mee te maken. Bovendien vlogen boven hun hoofden dwergmeeuwen rond, die best grappig waren om te zien.

Op de terugweg naar de bus kwamen we terecht in een zandstorm die ons geluk wel niet kon vergallen. Moe, maar dankbaar namen we wat zand van Zeeland mee terug naar huis ... in onze oren, ogen, neus ... en redelijk wat andere plaatsen...

Foto's: Lepelaar en zeehond ©Frans Emmerechts

OUTDOOR TRAVEL

de zwerver mol

o.a. Jack Wolfskin, Vaude, The North Face, FjällRäven,
Marmot, Mammut, Schöffel, ...

5% rechtstreekse korting op vertoon van
lidkaart Natuurpunt

Turnhoutsebaan 19 - 2400 Mol - T 014/32 04 28 - F 014/32 36 58
info@dezwertermol.be - www.dezwertermol.be

ma 13u - 18u / di-vrij 09u30 - 18u / za 09u30 - 17u

GROEBA

UW TUIN IS ONZE ZORG

Bewust tuinieren ...

met als resultaat een mooie,
duurzame tuin waarin plant,
dier en mens zich goed voelen.

TUINONTWERP • TUINAANLEG • TUINONDERHOUD • VERHARDING

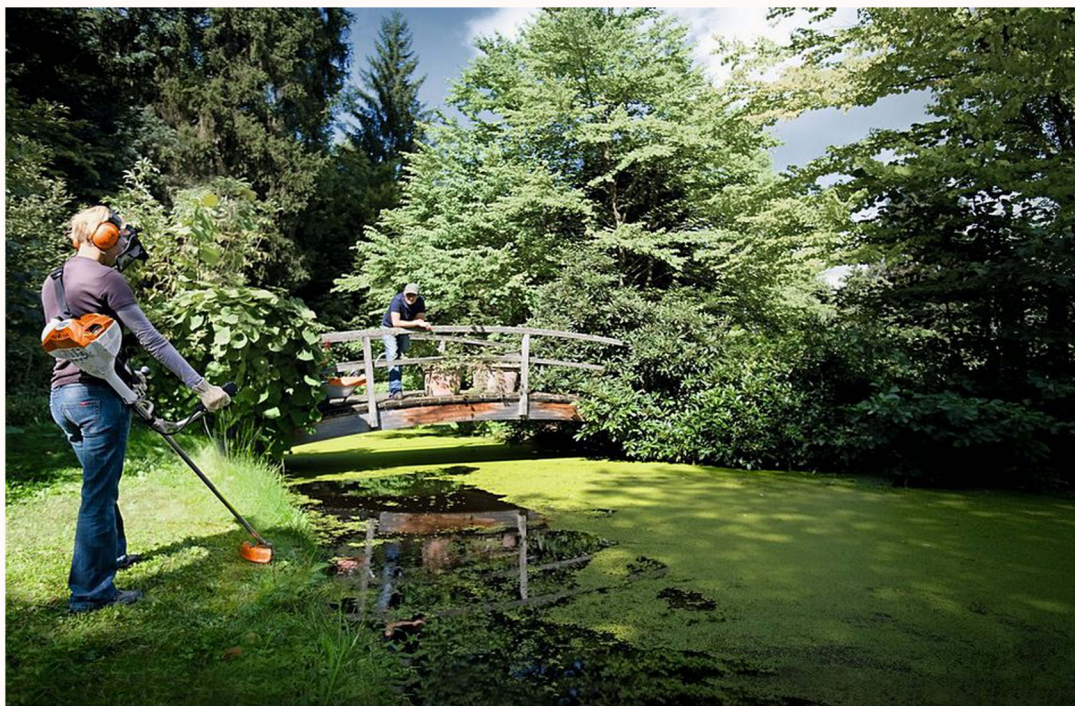
Ecologisch tuinadvies

*Als tussen winter
en lente
het ijs breekt,
bloeit in de tuin
iets moois open.*

Geert De Kockere

Asberg 37 - 2470 Retie - T. 0473 28 22 62 - info@groebea.be - www.groebea.be

Tuinmachines
Frans Dierckx
Sluis 170 - 2400 Mol

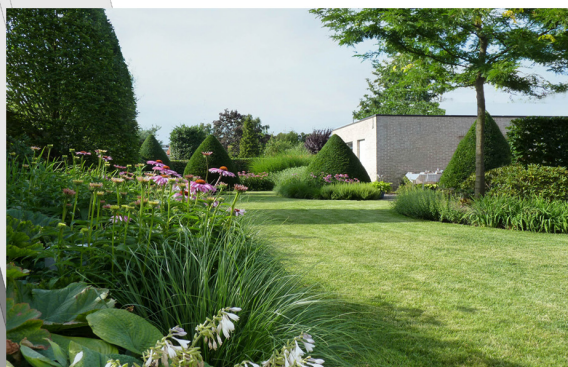
STEHRK WERK

www.fransdierckx.be - frans.dierckx@telenet.be - tel: 014/31.01.70

Jan Kok tuinarchitectuur

tuin - en landschapsinrichting | advies | beplanting | realisatie

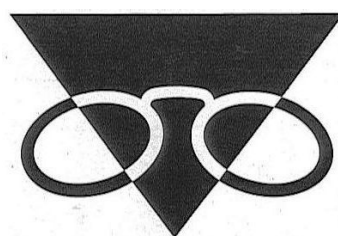
mail: info@jankok.be tel. 0474.888.166

EEN NIEUWE KIJK OP OPTIEK VANDERLINDEN

Een hoge vakkennis en jarenlange ervaring gecombineerd met moderne apparatuur en een vernieuwde winkel garandeert de beste service.

Optiek Vanderlinden, sinds 1953 uw vertrouwen waard!

OP LOEPEN EN VERREKIJKERS Nikon, Steiner, Minox, Huygens: 10% korting voor leden van Natuurpunt!

Vanderlinden

▪ OPTIEK ▪

MA - VR 9.00 - 12.15 13.30 - 18.30

ZA 9.00 - 12.00 14.00 - 17.00

DONDERDAG GESLOTEN

DIESTSEWEG 6 ■ 2440 GEEL ■ 014 58 84 52

Alfons Smet

RESIDENTIES

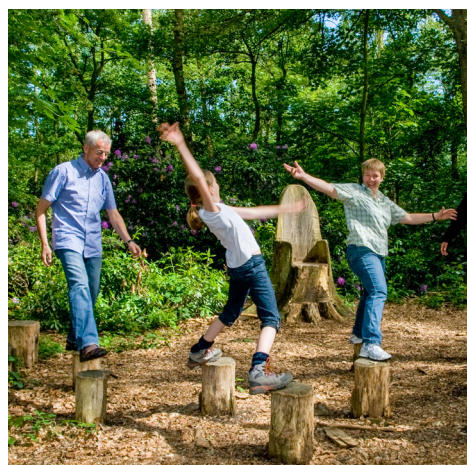
SERVICEFLATS

WOON- EN ZORGCENTRUM

www.asresidenties.be

INFO 0476/ 60 11 45

info@asresidenties.be

Wij staan erop om dé referentie te worden in de zorgwereld, waarbij zorg staat voor empathie, betrokkenheid en een leefwereld die openstaat voor iedereen. Zo gaan we er prat op om iedere bewoner het thuisgevoel te geven met de mogelijkheden om desgewenst te kunnen rekenen op wat meer ondersteuning. Hierbij staan we open voor allerlei wisselwerkingen, zoals een artspraktijk, een kinderdagverblijf, het open tuin project en een vrijwilligerswerking.

Info over de Alfons Smet Residenties of het Open Tuin Project kan u krijgen door eenvoudige mail naar info@asresidenties.be of door te bellen naar 014 37 88 54.

U kan ons per post bereiken op:
Het Kuiltje 11 - 2470 Retie.

MEANDERLAND

Meanderland is de naam van een groep afdelingen van Natuurpunt in de Kempen van de Netevalleien en het grensgebied Antwerpen-Limburg. Samen beheren ze een veeltal natuurgebieden waaronder het **Grote Netewoud**.

De Natuurpunt afdelingen in uw buurt zijn:

Balen-Nete

www.natuurpuntbalen-nete.be

Geel-Meerhout

www.natuurpunt.be/geel-meerhout

Netebronnen (Mol-Dessel)

www.natuurpuntnetebonnen.be

Ham

www.natuurpuntham.be

Langzaam maar gestaag groeit ons **schitterende natuurgebied** en daarmee ook ons beheerwerk!

Ook jij kunt helpen.

Neem contact op met je afdeling!

